

В. В. Чепка,

к. е. н., доцент кафедри корпоративних фінансів та контролінгу,
ДВНЗ "Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана"
ORCID: 0000-0001-5820-4979

І. М. Свідерська,

к. е. н., доцент кафедри корпоративних фінансів та контролінгу,
ДВНЗ "Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана"
ORCID: 0000-0001-7044-7359

Ю. О. Гавриленко,

економіст з фінансової роботи АТ "Київмедпрепарат"
ORCID: 0000-0003-3147-2134

DOI: 10.32702/2306-6814.2020.19—20.96

ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВА: ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ

V. Chepka,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Corporate Finance and Controlling, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

I. Sviderska,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Corporate Finance and Controlling, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

Y. Havrylenko,

Financial economist, JSC Kievmedpreparat

FINANCIAL STATUS OF THE ENTERPRISE: THEORETICAL BASIS

У статті розглянуто основні підходи до визначення сутності фінансового стану підприємства як у нормативно-правових актах, так і у працях вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Зокрема розглянуті основні спільні і відмінні риси щодо визначення сутностей понять "фінансовий стан", "фінансова стійкість", "фінансова стабільність", "фінансова рівновага". Встановлено важливість проведення оцінки фінансового стану в системі фінансового управління підприємством. Ефективне управління фінансовим станом підприємства необхідно здійснювати на трьох рівнях: оперативному, інноваційному та стратегічному. Це зумовлено короткостроковою, середньостроковою та довгостроковою перспективою розвитку підприємства. Дослідження співвідношення понять "фінансовий стан" та "фінансова стійкість" дозволяє більш глибоко їх розуміти. В статті систематизовано наукові погляди провідних вітчизняних вчених щодо поняття фінансовий стан підприємства.

The article considers the main approaches to determining the essence of the financial condition of the enterprise both in regulations and in the works of domestic and foreign scientists. In particular, the main common and distinctive features of defining the essence of the category "financial condition", "financial stability", "financial stability", "financial balance" are considered. The importance of assessing the financial condition in the system of financial management of the enterprise is established. Effective management of the financial condition of the enterprise must be carried out at three levels: operational, innovative and strategic. This is due to short-term, medium-term and long-term prospects for enterprise development. The study of the relationship between the concepts of "financial condition" and "financial stability" allows a deeper understanding of them. The article systematizes the scientific views of leading domestic scientists on the concept of financial condition of the enterprise.

Examining the definition of "financial condition of the enterprise" we can identify the following main approaches: financial condition as a level of balance of structural elements of assets and sources of financing of the enterprise, as well as the degree of efficiency of their use. Financial condition as a state of capital in the process of its circulation and the ability of the enterprise to self-development. The financial condition of the enterprise as an indicator of its financial competitiveness.

Financial condition as the ability of an enterprise to finance its activities and pay its liabilities. Financial condition as a set of values of indicators that reflect the process of formation and use of financial resources. Financial condition as a complex concept, which is the result of the interaction of all elements of the system of financial relations of the enterprise. In summary, the "financial condition of the enterprise" is a system of financial relations determined by a set of production and economic factors and characterized by a set of indicators reflecting the availability, efficiency of placement and use of financial resources of the entity, as well as its competitiveness and ability to finance its activities.

Ключові слова: фінансовий стан, фінансова стійкість, фінансова стабільність, управління фінансовим станом, корпоративні фінанси.

Key words: financial condition, financial stability, financial balance, financial condition management, corporate finance.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

У ринкових умовах діяльності, суб'єкти господарювання спрямовують свої зусилля на залучення фінансових ресурсів з метою максимізації фінансових результатів. При цьому потрібно досліджувати дотримання оптимальної структури капіталу та забезпечення достатнього рівня платоспроможності та ліквідності, адже, попри те, що підприємства є самостійними суб'єктами господарювання, вони несуть відповідальність за результати власної господарської діяльності перед позикодавцями, власниками, працівниками та ін. Таким чином, ефективне управління фінансовими ресурсами (їх залучення та використання) набуває важливого значення.

Враховуючи вищеперелічене, аналіз фінансового стану підприємств в умовах ринкової економіки загалом, та на сучасному етапі розвитку ринкових відносин в Україні зокрема, не втрачає свою актуальність та потребує повсякчасного удосконалення методики такого аналізу відповідно до ринкових тенденцій. Тож не дивно, що протягом тривалого часу проблема дослідження суті фінансового стану, його оцінки та управління фінансовим станом суб'єктів господарювання є однією з ключових тем сучасних наукових досліджень.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблеми фінансового стану підприємств, окремі його аспекти та інструментарій висвітлено в працях зарубіжних і вітчизняних учених, а саме: Шеремет А. Д., Бланк І. А., Павловська О. В., Фролова Т. О., Литвин Б. М., Савицька Г. В., Прокопенко І. Ф., Крамаренко Г. О., Костирко Р. О., Білик М. Д., Коробов М. Я., Базилінська О. Я., Крейнина М. Н., Цал-Цалко Ю. С., Поддєрьогін А. М., Крухмаль О. В., Олійник Л. В., Бодруг Т. М., Іщенко Н. А., Гриценко Т. В., Чемчикаленко Р. А., Карачарова, К. А., Сіліна І. В.

Вченими досліджено вагому частину методологічних та прикладних аспектів щодо оцінки фінансового стану підприємств, проте ще й досі не існує єдиної думки щодо сутності поняття "фінансовий стан підприємства". Більшість науковців ототожнює між собою поняття "фінансовий стан", "фінансова стійкість", "фінансова стабільність" та "фінансова рівновага".

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є етимологічне дослідження поняття "фінансовий стан підприємства", проведення критичного огляду різних підходів науковців, що дозволить сформулювати власне бачення, яке б більш точно характеризувало сутність фінансового стану.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Основною характеристикою забезпеченості суб'єкта господарювання фінансовими ресурсами, що необхідні для здійснення ефективної фінансово-господарської діяльності та вчасного виконання фінансових зобов'язань є його фінансовий стан. Водночас аналіз фінансового стану суб'єкта господарювання являється чи не найважливішим елементом у системі управління і прийняття важливих господарських рішень. Результат даного аналізу становить інтерес практично для всіх стейкхолдерів підприємства: споживачів продукції / послуг, постачальників, топ-менеджерів, власників, інвесторів, кредиторів та державних органів управління. Адже саме фінансовий стан підприємства віддзеркалює ефективність господарської та фінансової діяльності суб'єкта господарювання.

Важливо, що фінансовий стан підприємства характеризує не тільки ступінь його життєдіяльності, а й розкриває потужність чинників розвитку суб'єкта господарювання, дає змогу ідентифікувати резерви покращення наявної ситуації.

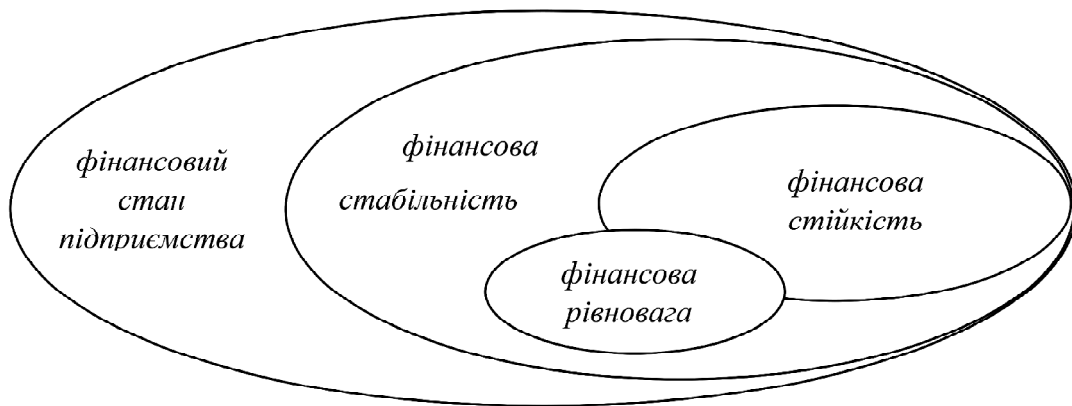

Рис. 1. Співвідношення понять "фінансовий стан", "фінансова стійкість", "фінансова стабільність" та "фінансова рівновага"

Аналіз літературних джерел свідчить про неоднозначність трактування поняття "фінансовий стан підприємства". А.Д. Шеремет зазначає, що фінансовий стан підприємства характеризується розміщенням і використанням засобів (активів) та характером джерел їх формування (власного та боргового капіталу, тобто пасивів) [1, с. 179]. Такої ж думки дотримуються І.О. Бланк [2, с. 521], О.В. Павловська [3, с. 381], Т.О. Фролова [4, с. 77], Б.М. Литвин, М.В. Стельмах [5, с. 81—82], О.О. Шеремет. Однак останній акцентує увагу на рівні збалансованості складових активу та джерел фінансування підприємства [6, с. 178].

Г.В. Савицька [7, с. 475] пропонує розглядати фінансовий стан підприємства як економічну категорію, яка відображає стан капіталу в процесі його кругообігу та спроможність суб'єкта до саморозвитку на фіксований момент часу. Аналогічної думки дотримується й І.Ф. Прокopenko [8, с. 115].

О.В. Павловська, Н.М. Притуляк [9, с. 15] стверджують, що фінансовий стан — найважливіша характеристика економічної діяльності підприємства, оскільки визначає конкурентоспроможність підприємства, його потенціал у діловому співробітництві, оцінює ступінь гарантованості економічних інтересів самого підприємства та його партнерів із фінансових та інших відносин. Акцент на тому, що фінансовий стан підприємства визначає конкурентоспроможність суб'єкта господарювання також роблять Р.С. Сайфулін, Е.В. Негашев [10, с. 82], Г.О. Крамаренко, О.Є. Чорна [11, с. 322], Р.О. Костирко [12, с. 655].

М.Д. Білик [13, с. 87] пропонує розглядати фінансовий стан підприємства як реальну (фіксовану на момент часу) й потенційну фінансову спроможність підприємства забезпечити певний рівень фінансування поточної діяльності, саморозвитку та погашення зобов'язань перед підприємствами й державою. Тобто фінансовий стан у цьому випадку характеризується як спроможність підприємства розраховуватися зі своїми зобов'язаннями. Подібної думки притримується також М.Я. Дем'яненко [14, с. 378].

М.Ф. Коробов [15, с. 55] зазначає, що фінансовий стан підприємства — це складна, інтегрована за багатьма показниками характеристика якості його діяльності. Як сукупність показників фінансовий стан розглядає й О.Я. Базилінська [16, с. 6]. Однак автори не конкретизу-

ють, які саме групи показників необхідно використовувати.

М.Н. Крейніна пропонує розглядати фінансовий стан як показник економічної діяльності підприємства, що характеризує його ділову активність і надійність [17, с. 11]. Слід зазначити, що перелік даних показників слід розширити, адже самотійно вони не відображують повної картини дій суб'єкта господарювання, не дають можливість всеціло оцінити ефективність його діяльності.

Ю.С. Цал-Цалко [18, с. 457] стверджує, що фінансовий стан підприємства характеризується фінансовою стійкістю. Надто однозначним також є визначення Г.Б. Поляка фінансового стану підприємства як кінцевих результатів його діяльності [19, с. 215]. Адже, неможливо охарактеризувати фінансовий стан підприємства лише по тому отримало воно прибуток чи збиток за результатами діяльності у звітному періоді, не враховуючи що ж стало причиною цього.

На думку колективу авторів на чолі з А.М. Поддєрьогіним [20, с. 310], фінансовий стан підприємства — це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів. У подібному ключі, як результат реалізації зовнішніх та внутрішніх фінансово-господарської діяльності підприємства, фінансовий стан розглядає О.В. Крухмаль та В.В. Коваленко [21, с. 171].

Варто відзначити, що і в чинному законодавстві не існує єдиного підходу до суті даного поняття. Так, відповідно до Наказу Міністерства фінансів України та Фонду державного майна України "Про затвердження Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації", фінансовий стан — це сукупність показників, що відображають наявність, розміщення і використання ресурсів [22]. А відповідно до Листа Державної податкової адміністрації України "Щодо Методичних рекомендацій по аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій", фінансовий стан є комплексним поняттям і відображає рейтинг підприємства на фінансовому ринку [23].

Проаналізувавши поняття "фінансовий стан підприємства", нами було виокремлено основні підходи до його визначення:

1. Фінансовий стан як рівень збалансованості структурних елементів активів і джерел їх фінансування підприємства, а також ступінь ефективності їх використання.

2. Фінансовий стан як стан капіталу в процесі його кругообігу та спроможність підприємства до саморозвитку.

3. Фінансовий стан підприємства як показник його фінансової конкурентоспроможності.

4. Фінансовий стан як здатність підприємства фінансувати свою діяльність та розраховуватися за зобов'язаннями.

5. Фінансовий стан як сукупність значень показників, що відображають процес формування й використання фінансових ресурсів.

6. Фінансовий стан як комплексне поняття, яке є результатом взаємодії усіх елементів системи фінансових відносин підприємства.

Узагальнивши вище наведену інформацію, можемо надати таке визначення поняттю "фінансовий стан підприємства" — це система фінансових відносин, що визначається сукупністю виробничо-господарських факторів та характеризується комплексом показників, що відображають наявність, ефективність розміщення й використання фінансових ресурсів суб'єкта

Таблиця 1. Основні відмінності між поняттями "фінансова стабільність та "фінансова стійкість"

Ознака	Стабільність	Стійкість
Основна характеристики	Частота прояву певного явища	Рівновага на конкретний момент часу
Часовий аспект	Характеристика динамічних процесів, процесів руху (зміни) за (або на) певний період часу; можна розглядати як сталість стійкості підприємства в кожний момент минулого чи майбутнього; тобто характеризує динамічний стан	Характеристика стану в той чи інший момент часу. Можна розглядати як моментну характеристику стану досліджуваної системи, оскільки вона відображає міцність стану підприємства на певну дату (момент часу); характеризує статичний стан
Широта охоплення поняття	Поняття є більш широким та припускає, що фінанси підприємства функціонують у стані рівноваги, зберігаючи незмінною свою структуру	Вужче поняття, фінансова стійкість – тільки прагнення до рівноваги, а її досягнення є можливим лише за відсутності негативних шоків
Чим визначається	Визначається мінімальними змінами в роботі системи, збереженням високих позитивних результатів	Визначається як здатність «зберігати, опиратися та вистояти»
Складові	Фінансова рівновага, фінансова стійкість, конкурентна стійкість	Виробнича, управлінська, інвестиційна, маркетингова, кадрова та ін.

Джерело: складено автором на основі [25, с. 182; 26, с. 20].

господарювання, а також його конкурентоспроможність та здатність підприємства фінансувати свою діяльність.

Також необхідно розмежувати поняття "фінансовий стан", "фінансова стійкість", "фінансова стабільність" та "фінансова рівновага". Наше бачення співвідношення цих понять представлено на рисунку 1.

Таким чином, "фінансовий стан" є найширшим поняттям з вище перелічених та характеризується (поряд з іншими поняттями) фінансовою стабільністю та фінансовою стійкістю. Фінансова стійкість є моментною харак-

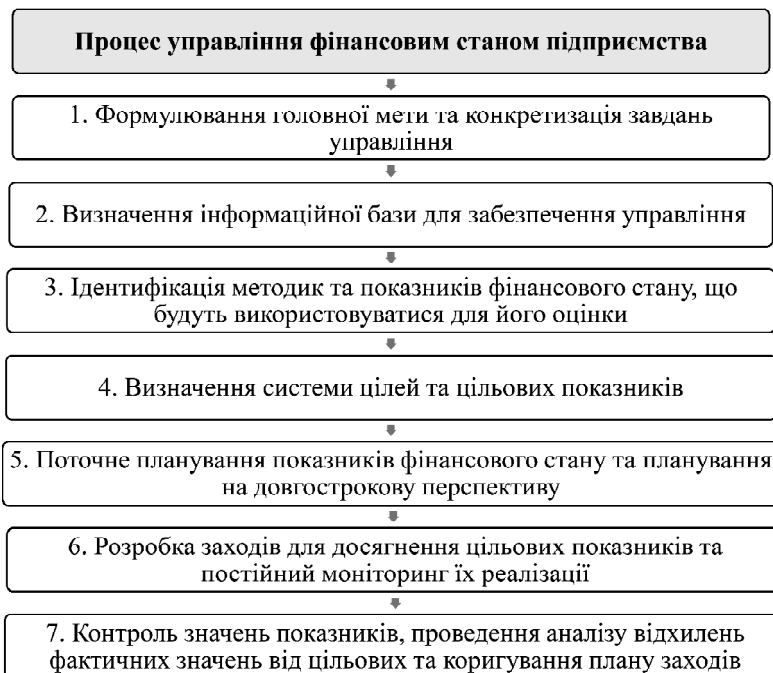

Рис. 2. Етапи управління фінансовим станом підприємства

Джерело: складено автором за даними [29, с. 352; 30, с. 129].

Рис. 3. Механізм управління фінансовим станом на підприємстві

Джерело: складено за даними [31, с. 87].

теристикою стану підприємства (тобто відображає міцність стану підприємства на певну дату), а фінансова стабільність характеризує динаміку міцності за певний період часу.

Під фінансовою стабільністю розуміють такий стан активів та джерел фінансування підприємства, яке гарантує йому постійну платоспроможність, характеризує ступінь фінансової незалежності підприємства, прибутковості фінансової рівноваги протягом тривалого періоду, незважаючи на вплив внутрішніх і зовнішніх факторів [24, с. 120]. Авторське бачення різниці понять "фінансова стабільність" та "фінансова стійкість" представлено в таблиці 1.

Що стосується фінансової рівноваги, то вона, поряд з фінансовою стійкістю, являється складовою фінансової стабільності, однак, в той же час, може характеризувати фінансову стійкість (якщо розглядати її на певну дату, а не за проміжок часу). Фінансова рівновага — це характеристика стану фінансової діяльності підприємства, за якого потреба в збільшенні обсягу активів підприємства балансується можливостями підприємства щодо формування його фінансових ресурсів [25, с. 182].

Безперечно, після уточнення економічної суті поняття "фінансовий стан", виникає необхідність розглянути питання управління фінансовим станом на підприємстві, що являється одним із найважливіших функціональних напрямів системи фінансового менеджменту.

Управління фінансовим станом підприємства — це система принципів і методів розроблення та реалізації управлінських рішень, пов'язаних із забезпеченням досягнення такої фінансової позиції, що характеризує-

ся цільовим рівнем визначених показників фінансового стану і дає змогу забезпечувати достатній рівень фінансування діяльності підприємства та ефективно здійснювати її в майбутньому [26, с. 20].

Зазначимо, що головною метою управління фінансовим станом суб'єкта господарювання є покращення ефективності фінансово-господарської діяльності та найпродуктивніше використання його потенціалу задля максимізації вартості підприємства та пришвидшення темпів розвитку. Для виконання даної мети на підприємстві мають бути поставлені такі завдання [27, с. 57; 28, с. 466]:

- 1) формування достатнього обсягу фінансових ресурсів;
- 2) оптимізація структури активів та структури капіталу;
- 3) збільшення ефективності використання фінансових ресурсів;
- 4) оптимізація /збалансованість грошових потоків;
- 5) прискорення оборотності оборотних активів;
- 6) досягнення фінансової стійкості та платоспроможності;
- 7) мінімізація рівня фінансових ризиків;
- 8) максимізація прибутковості.

Етапи процесу управління фінансовим станом підприємства представлені на рисунку 2.

Питання ефективного управління фінансовим станом підприємства найдоцільніше вирішувати на таких рівнях: оперативному, інноваційному та стратегічному. Така класифікація зумовлена необхідністю врахування фактору часу, тобто управління фінансовим станом в короткостроковому, середньостроковому та довгостро-

ковому періодах. Механізм управління на різних рівнях зображений на рисунку 3.

ВИСНОВКИ

Узагальнюючи, відмітимо, що поняття "фінансовий стан", "фінансова стійкість", "фінансова стабільність" та "фінансова рівновага" взаємопов'язані між собою, однак не являються тотожними. Управління фінансовим станом на підприємстві є одним із найважливіших функціональних напрямів системи фінансового менеджменту. Головною метою такого управління є покращення ефективності фінансово-господарської діяльності та найпродуктивніше використання його потенціалу задля максимізації вартості підприємства та пришвидшення темпів розвитку. Важливо правильно визначити мету та завдання управління, виокремити етапи його здійснення та основні методи аналізу, що будуть використовуватися для оцінки.

З метою підвищення ефективності управління фінансовим станом, рекомендуємо проводити його в розрізі наступних рівнів: оперативного, інноваційного та стратегічного. Визначення чіткого алгоритму управління фінансовим станом на підприємстві, так званої "формули" здійснення управління, не дозволить топ-менеджменту зробити помилки при прийнятті рішень та забезпечить ефективний розвиток підприємству.

Література:

- Шеремет А.Д. Комплексный анализ хозяйственной деятельности / А.Д. Шеремет. — М.: ИНФРА-М, 2006. — 415 с.
- Бланк І.А. Управління фінансовими ресурсами підприємства: навч. посіб. / І.А. Бланк. — К.: Эльга, 2011. — 574 с.
- Павловська О.В. Фінансовий аналіз: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення / О.В. Павловська — К.: КНЕУ, 2010. — 388 с.
- Фролова Т.О. Фінансовий аналіз: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення / Т.О. Фролова. — К.: Видавництво європейського університету, 2011. — 253 с.
- Литвин Б.М. Фінансовий аналіз: [навч. посіб.] / Б.М. Литвин, М.В. Стельмах. — К.: Хай Тек Прес, 2008. — 336 с.
- Шеремет О.О. Фінансовий аналіз: [навч. посіб.] / О.О. Шеремет. — К.: Кондор, 2005. — 196 с.
- Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посіб. / Г.В. Савицька. — К.: КНЕУ, 2010. — 662 с.
- Прокопенко І.Ф. Курс економічного аналізу: підручник для студентів ВНЗ / І.Ф. Прокопенко, В.І. Ганін, З.Ф. Петряєва. — Харків: Легас, 2004. — 266 с.
- Фінансовий аналіз: [навч. посіб.] / М.Д. Білик, О.В. Павловська, Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмержицька; вид. 2-е, без змін. — К.: КНЕУ, 2009. — 592 с.
- Шеремет А.Д. Методика фінансового аналізу / А.Д. Шеремет, Р.С. Сайфулін, Е.В. Негашев. — М.: ИНФРА — М, 2000. — 208 с.
- Крамаренко Г.О. Фінансовий аналіз: [підручник] / Г.О. Крамаренко, О.Є. Чорна. — К.: Центр учбової літератури, 2008. — 392 с.
- Костирко Р.О. Фінансовий аналіз: [навч. посіб.] / Р.О. Костирко. — Х.: Фактор, 2007. — 784 с.
- Білик М.Д. Фінансовий стан підприємства: теорія, методика / М.Д. Білик, І.Л. Котов // Формування ринкових відносин в Україні. — 2013. — № 5. — С. 86—92.
- Дем'яненко М.Я. Фінансовий словник-довідник / М.Я. Дем'яненко, Ю.Я. Лузан та ін. за редакцією Дем'яненка М.Я. — К.: ІАЕУААН, 2005. — 507 с.
- Коробов М.Я. Фінанси промислових підприємств: підруч. для студ. екон. вузів і факультетів / М.Я. Коробов — К.: Либідь, 2010. — 160 с.
- Базилінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / О.Я. Базилінська. — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 328 с.
- Крейнина М.Н. Финансовое состояние предприятия. Методы оценки / М.Н. Крейнина. — М.: ИКЦ "ДИС", 1997. — 224 с.
- Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз: підруч. / Ю.С. Цал-Цалко. — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 566 с.
- Финансовый менеджмент: [учебник для вузов] / Под ред. Г.Б. Поляка; 2-е изд., перераб. и доп. — М.: Юнити-Дана, 2012. — 277 с.
- Фінанси підприємств: підручник / [А.М. Поддєрьогін, М.Д. Білик, Л.Д. Буряк та ін.]; кер. кол. авт. і наук. ред. А. М. Поддєрьогін; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, ДВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". — 8-ме вид., перероб. та допов. — Київ: КНЕУ, 2013. — 520 с.
- Крухмаль О.В. Антикризове управління в забезпеченні фінансової стійкості банківської системи: навч. посіб. / О.В. Крухмаль, В.В. Коваленко — Суми: УАБС НБУ, 2011. — 198 с.
- Про затвердження Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації: Наказ Міністерства фінансів України та Фонду державного майна України від 26.01.2001 № 49/121 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0121-01>
- Щодо Методичних рекомендацій по аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організації: Лист Державної податкової адміністрації України від 27.01.98 № 759/10/20-2117 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/GDPI1722.html.
- Олійник Л.В. Стратегічні напрямки забезпечення фінансової стабільності підприємства / Л.В. Олійник. // Фінанси, облік, банки. — 2017. — С. 118—124.
- Фінансовий аналіз: навч. посібник / М.Д. Білик, О.В. Павловська, Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмержицька; М-во освіти і науки України, ДВНЗ "Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана". — Вид. 2-ге, без змін. — К.: КНЕУ, 2009. — 588 с.
- Бодруг Т.М. Сутність аналізу та управління фінансовим станом підприємств України / Т.М. Бодруг, Л.С. Гаватюк. // Науковий вісник Ужгородського національного університету. — 2018. — №22. — С. 20—24.
- Іщенко Н.А. Управління фінансовим станом підприємства та напрямки його удосконалення / Н.А. Іщенко // Економіка і фінанси. — 2015. — № 1. — С. 56—61.

28. Гриценко Т.В. Теоретичні та практичні аспекти управління фінансовим станом підприємства в сучасних умовах / Т.В. Гриценко, Л.І. Бровко // Молодий вчений. — 2018. — № 9. — С. 465—469.

29. Чемчикаленко Р.А. Теоретичні основи управління фінансовим станом підприємства / Р.А. Чемчикаленко, Г.О. Сукрушева, А.Ю. Ткаченко // Гроші, фінанси і кредит. — 2019. — С. 350—354.

30. Карачарова К.А. Сутність та особливості управління фінансовим станом підприємства / К.А. Карачарова, Л.В. Наливайко // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: В.А. Дерій (голов. ред.) та ін. — Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету "Економічна думка". 2016. — Т. 23. — № 2. — С. 126—130.

31. Сіліна І.В. Управління фінансовим станом підприємства в кризових умовах / І.В. Сіліна, М.В. Хацер. // Економіка та держава. — 2015. — № 11. — С. 85—88.

References:

1. Sheremet, A.D. (2006), *Kompleksnyj analiz khoz'iajstvennoj deiatel'nosti* [Comprehensive analysis of economic activities], YNFRA-M, Moscow, Russia.

2. Blank, I.A. (2011), *Upravlinnia finansovymu resursamy pidpriemstva* [Management of financial resources of the enterprise], El'ha, Kyiv, Ukraine.

3. Pavlovs'ka, O.V. (2010), *Finansovyj analiz* [Financial analysis], KNEU, Kyiv, Ukraine.

4. Frolova, T.O. (2011), *Finansovyj analiz* [Financial analysis], Vydavnytstvo ievropejs'koho universytetu, Kyiv, Ukraine.

5. Lytvyn, B.M. (2008), *Finansovyj analiz* [Financial analysis], Khaj Tek Pres, Kyiv, Ukraine.

6. Sheremet, O.O. (2005), *Finansovyj analiz* [Financial analysis], Kondor, Kyiv, Ukraine.

7. Savyts'ka, H.V. (2010), *Ekonomichnyj analiz diial'nosti pidpriemstva* [Economic analysis of the enterprise], KNEU, Kyiv, Ukraine.

8. Prokopenko, I.F. (2004), *Kurs ekonomichnoho analizu* [Course of economic analysis], Lehas, Kharkiv, Ukraine.

9. Bilyk, M.D. Pavlovs'ka, O.V. Prytuliak, N.M. and Nevmerzhyts'ka, N.Yu. (2009), *Finansovyj analiz* [Financial analysis], KNEU, Kyiv, Ukraine.

10. Sheremet, A.D. (2000), *Metodyka fynansovoho analiza* [Methodology of financial analysis], YNFRA-M, Moscow, Russia.

11. Kramarenko, H.O. (2008), *Finansovyj analiz* [Financial analysis], Tsentri uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine.

12. Kostyrko, R.O. (2007), *Finansovyj analiz* [Financial analysis], Faktor, Kharkiv, Ukraine.

13. Bilyk, M.D. (2013), "The financial condition of the enterprise: theory, methodology", *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini*, vol. 5, pp. 86—92.

14. Dem'ianenko, M.Ya. (2005), *Finansovyj slovnyk-dovidnyk* [Financial dictionary-reference book], IAEUAAN, Kyiv, Ukraine.

15. Korobov, M.Ya. (2010), *Finansy promyslovykh pidpriemstv* [Finance of industrial enterprises], Lybid', Kyiv, Ukraine.

16. Bazilins'ka, O.Ya. (2009), *Finansovyj analiz: teoriia ta praktyka* [Financial analysis: theory and practice], Tsentri uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine.

17. Krejnyna, M.N. (1997), *Fynansovoe sostoianye predpriatyia. Metody otsenky* [The financial condition of the enterprise. Assessment methods], YKTs "DYS", Moscow, Russia.

18. Tsal-Tsalko, Yu.S. (2009), *Finansovyj analiz* [Financial analysis], Tsentri uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine.

19. Poliak, H.B. (2012), *Fynansovyj menedzhment* [Financial management], Yunyty-Dana, Moscow, Russia.

20. Poddier'ohin, A.M. Bilyk, M.D. and Buriak, L.D. (2013), *Finansy pidpriemstv* [Finance of enterprises], KNEU, Kyiv, Ukraine.

21. Krukmal', O.V. (2011), *Antykryzove upravlinnia v zabezpechenni finansovoi stijkosti bankivs'koi systemy* [Anti-crisis management in ensuring the financial stability of the banking system], UABS NBU, Sumy, Ukraine.

22. Ministry of Finance of Ukraine (2001), Order "On approval of the Regulations on the procedure for analyzing the financial condition of enterprises subject to privatization", available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/lavs/show/z0121-01> (Accessed 10 Oct 2020).

23. State Fiscal Service of Ukraine (1998), "Regarding Methodical recommendations for the analysis of the financial and economic condition of enterprises and organizations", available at: http://search.ligazakon.ua/l_docs2.nsf/link1/GDPI1722.html (Accessed 10 Oct 2020).

24. Oliynyk, L.V. (2017), "Strategic directions of ensuring the financial stability of the enterprise", *Finansy, oblik, banky*, pp. 118—124.

25. Bilyk, M.D. Pavlovs'ka, O.V. Prytuliak, N.M. and Nevmerzhyts'ka, N.Yu. (2009), *Finansovyj analiz* [Financial analysis], KNEU, Kyiv, Ukraine.

26. Bodruh, T.M. (2018), "The essence of the analysis and management of the financial condition of Ukrainian enterprises", *Naukovyj visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu*, vol. 22, pp. 20—24.

27. Ischenko, N.A. (2015), "Management of the financial condition of the enterprise and directions of its improvement", *Ekonomika i finansy*, vol. 1, pp. 56—61.

28. Hrytsenko, T.V. (2018), "Theoretical and practical aspects of managing the financial condition of the enterprise in modern conditions", *Molodyj vchenyj*, vol. 9, pp. 465—469.

29. Chemchikalenko, R.A. (2019), "Theoretical foundations of managing the financial condition of the enterprise", *Hroshi, finansy i kredyt*, pp. 350—354.

30. Karacharova, K.A. (2016), "The essence and features of managing the financial condition of the enterprise", *Ekonomichnyj analiz: zb. nauk. prats' / Ternopil's'kyj natsional'nyj ekonomichnyj universytet*, vol. 23, no. 2, pp. 126—130.

31. Silina, I.V. (2015), "Management of the financial condition of the enterprise in crisis conditions", *Ekonomika ta derzhava*, vol. 11, pp. 85—88.

Стаття надійшла до редакції 16.10.2020 р.